

2015-01-20

Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Ert dnr: 5511-10704-2013

Överklagan av tillstånd enligt miljöbalken - Vindkraftpark Forsvidar

Naturskyddsföreningen Gotland överklagar härmed Miljöprövningsdelegationens beslut 2014-12-22 angående tillstånd till miljöfarlig verksamhet med vindkraft - Vindkraftpark Forsvidar till Mark- och miljödomstolen.

Föreningen yrkar att Miljöprövningsdelegationens beslut upphävs och att ansökan avslås i sin helhet.

Skäl för yrkandet redovisas nedan. Föreningen hänvisar även till sitt tidigare yttrande över ansökan, daterat 2014-03-02.

Fågelvärden

Under avsnittet Miljöprövningsdelegationens bedömning (sid 23) skriver delegationen att "platserna för de planerade vindkraftverken är belägna mer än 2 km från något känt havs- och kungsörnsbo, vilket utgör ett minsta rekommenderat skyddsavstånd."

Enligt Gotlands Ornitologiska Förenings (GOF) yttrande 2014-03-05 (sid 33) är dock samtliga verk placerade inom 2 km från örnbö (gäller de 15 verk som ansökan ursprungligen avsåg, gäller därmed även återstående 5 verk). Enligt GOF är 8 av de ursprungliga verken placerade inom 2 km från havsörnbö och samtliga verk inom 3 km. Liknande förhållande gäller för kungsörn, då de verk som ligger utanför 2 km från havsörnbö istället ligger inom 2 km från kungsörnbö. Dessutom ligger samtliga verk i örnarnas dagliga flygstråk.

Havsörnparet som häckar söder om de fem återstående verken födosöker främst vid kusten norr om vindkraftparken (som alla havsörnar på Gotland) och vindkraftverken är därmed lokaliserade mitt i deras flygstråk till födosöksreviret. Hänsyn måste därmed även tas till örnarnas rörelsemönster i området i enlighet med tidigare domar (M 8344-11, M 116-12, M 10072-12) och rekommendationer i Naturvårdsverkets rapport 6467 (*Rydell m.fl. 2011, Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss – en syntesrapport*). I likhet med prövningen och avslaget av en vindkraftpark bestående av sju vindkraftverk i Vänersborg har bolaget för den planerade vindkraftparken i Forsvidar inte visat att negativa effekter på fågellivet, i synnerhet örn, kommer att utebli enligt Miljöbalkens 2 kap. 1§ (M 2571-13).

Av GOF:s yttrande framgår att GOF:s och bolagets / Ecocom's inventeringsresultat inte stämmer överens. Om delegationen anser att GOF:s uppgifter är tvivelaktiga borde detta ha angetts och frågan borde ha utretts. Föreningen konstaterar att bolaget / Ecocom inte lyckades lokalisera pågående häckning av havsörn mitt i den planerade vindkraftparken under flera år, trots livlig aktivitet i och runtomkring boet. Därtill flög majoriteten av alla örnar *utanför* projekteringsområdet enligt bolaget / Ecocom, trots att de vuxna örnarna var mycket aktiva i reviret och flera dagliga födotransporter till och från boet skedde kontinuerligt. Att bolaget / Ecocom bedömt lokaliseringen av örnarnas rörelsemönster felaktigt bör vägas in i bedömningen av bolagets / Ecocom's inventeringsresultat med tanke på att örnars och andra hotade arters rörelsemönster varit centrala för avslag och formulering av villkor vid andra tillståndsprövningar (t ex M 8344-11, M 116-12, M 10072-12 och M 2571-13) samt där bristande kunskapsunderlag över förekomst och rörelsemönster av hotade fåglar legat till grund för avslag med hänvisning till bland annat Artskyddsförordningen (t ex M7639-11 och P 9722-12).

Naturskyddsföreningen Gotland anser att ovan angivna förhållanden utgör tillräckligt skäl för att ansökan skall avslås. Jämför Miljöprövningsdelegationens beslut 2014-08-29 angående Vindpark Boge (dnr 5511-23714-2012) där delegationen finner att den aktuella platsen med hänvisning till rovfåglar i området inte uppfyller kravet på lämplig lokalisering enligt 2 kap 6 § miljöbalken. Jämför även MMÖD beslut om exempelvis Mästermyr (M 8344-11).

Ytterligare skäl för avstyrkan

Miljökonsekvensbeskrivning

I avsittet "Miljöprövningsdelegationens bedömning" (sid 20) anges att bolagets miljökonsekvensbeskrivning uppfyller kraven och kan godkännas. Naturskyddsföreningen Gotland anser att alternativa lokaliseringar är otillräckligt utredda och redovisade och ger därmed ingen möjlighet att ingående värdera de olika alternativen. Sökanden skriver i MKB:n (sid 34) att flera av de alternativa områdena redan är ianspråktagna för vindkraft av andra bolag, varför de inte utgör realistiska alternativ enligt föreningens mening.

Vidare saknas redovisning av anslutning till det regionala elnätet och vilken miljöpåverkan detta elnät, vars dragning och utformning ännu inte är bestämd, kommer att medföra.

Miljökvalitetsnormer

Miljöprövningsdelegationen skriver (sid 20) att verksamheten inte strider mot några miljökvalitetsnormer (buller, luft, vattenkvalitet). Naturskyddsföreningen Gotland vill dock påpeka att flera miljömål som riksdagen beslutat om, bl.a. Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv, riskerar att påverkas negativt vilket inte omnämns i beslutet.

Val av plats

Miljöprövningsdelegationen skriver (sid 21) att vindparken är belägen inom område utpekade för vindbruk i gällande översiktsplan och att området enligt planen är "lämpligt" för större grupper av vindkraftverk. Naturskyddsföreningen Gotland konstaterar dock att ingen hänsyn tagits till bl.a. natur- och kulturvärden vid Energimyndighetens utpekande av områden av riksintresse för vindbruk. Ett område kan därför inte sägas vara "lämpligt" innan en miljöprövning gjorts. Föreningen vill framhålla att områdets lämplighet inte kan bedömas baserat på vad översiktsplanen anför beträffande vindbruket, eftersom planen i första hand är en viljeyttring och inte en lämplighetsprövning. Föreningen påminner om vad översiktsplanen säger (sid 112): "Översiktsplanen garanterar inte att de platser eller områden som pekats ut för vindbruk efter genomförda prövningar sammantaget fortfarande kommer att anses lämpliga för det tänkta projektet."

Föreningen vill framhålla att flera områden för vindbruk som utpekats i översiktsplanen vid prövning visat sig vara olämpliga med hänsyn till naturvärden, bl.a. Mästermyr (avslag i MMÖD), Lojstahed (ansökan nedlagd m h t naturvärden), Boge (avslag av Miljöprövningsdelegationen), samt Forsvidar som krympt från 18 till 5 verk redan innan prövning.

Miljöprövningsdelegationen anför (sid 22) att området är utpekade i översiktsplanen som argument för att bevilja tillstånd. Naturskyddsföreningen Gotland vill därvid, i likhet med andra inkomna yttranden över bolagets ansökan, påpeka att planen är otydlig och motsägande beträffande vilka områden som verkligen skall byggas ut. Planen säger t.ex. (sid 33) att kommunen "har för avsikt att verka för att nu utpekade riksintresseområden för vindbruk kompletteras eller i vissa fall kan övervägas att bytas ut mot andra, totalt sett mer lämpliga områden för vindbruk". Enligt sid 41 "ställs stora krav på hänsyn till andra intressen vilket bl.a. innebär att långt ifrån all utpekad mark kommer att kunna bebyggas med vindkraftverk." Enligt sid 135 kan "de för vindbruk utpekade områdena ses som en bruttolista."

Delegationen konstaterar (sid 21) att hela Gotland är utpekade som riksintresse för rörligt friluftsliv och riksintresse för natur- och kulturvärden enligt 4 kap MB. Föreningen påpekar därvid att översiktsplanen (sid 113) beträffande områden av riksintresse med stöd av 4 kap MB anger att "de utpekade värdena inte ska vägas mot andra intressen, inte ens ett riksintresse utpekade med stöd av 3 kap MB, exempelvis vindbrukets riksintressen. Riksintressen enligt 4 kap MB har alltid företräde." Föreningen anser att beslutet inte tillräckligt beaktar riksintressen enligt 4 kap MB och att det inte står i överensstämmelse med översiktsplanen.

Delegationen skriver (sid 22) att flera parter har pekat på det faktum att området utgör ett tidigare oexploaterat naturområde. Delegationen bedömer dock att den planerade verksamheten inte kan anses påtagligt skada de samlade natur- och kulturvärdena på Gotland i sin helhet. Föreningen vill framhålla att Forsvidenområdet, som inkluderar Forsvidar, enligt Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och kommunen är ett av Gotlands sista stora sammanhängande ostörda, oexploaterade och tysta naturområden. Sådana områden skall enligt 3 kap 2 § MB så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär. Observera *skall* och *påverkan*. Det gäller inte bara skyddet av enstaka växter eller arter, inte heller om enbart skada utan om påverkan i en

vidare bemärkelse. Större delen av Forsviden utgör dessutom riksintresse för naturvård, medan den nordligaste delen (Forsvidar) ligger utanför.

Enligt sökandens MKB (sid 121) anser Naturvårdsverket att vindparken skulle innebära ett större ingrepp i området och vill därför uppmärksamma 3 kap 2 § MB som slår vakt om större ostörda och oexploaterade områden. Naturvårdsverket skriver att den föreslagna lokaliseringen vid Forsvidar inte förefaller lämplig. Naturskyddsföreningen Gotland instämmer i denna bedömning. Varje exploatering, alltså även med ett enstaka vindkraftverk, skulle påtagligt skada det stora sammanhängande oexploaterade området.

Avvägning mellan olika intressen

Naturskyddsföreningen Gotland saknar en avvägning mellan olika intressen i delegationens beslut. Miljöbalkens 3 kap 1 § föreskriver att mark- och vattenområden skall användas för de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov, och att företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Föreningen anmärker på att delegationen inte gör någon bedömning av behovet av förnybar el (från vindkraft eller andra förnybara källor) eller vilken markanvändning (bevarande eller exploatering) som delegationen anser lämpligast i fallet Forsvidar, inte heller någon bedömning av vilken markanvändning som bäst bidrar till en långsiktigt god hushållning såsom miljöbalkens 1 kap 1 § föreskriver.

Föreningen anser att delegationens redogörelse och bedömningar är alltför inriktade på att rättfärdiga projektet och bevilja tillstånd, snarare än att göra en allsidig och förutsättningslös prövning. Delegationen redovisar flera förhållanden som talar emot projektet, men som var för sig inte bedöms tillräckliga för att avslå ansökan. Delegationen gör dock ingen helhetsbedömning av den samlade negativa påverkan eller skadan, inte heller någon bedömning av den kumulativa påverkan av flera planerade projekt i omgivningen (främst Forsviden och Boge). En sådan fullständig helhetsbedömning ska självfallet göras.

Föreningen konstaterar att frågan om nätanslutning inte alls är utredd, varken det lokala stamnätet som måste byggas ut eller fastlandskabeln som krävs innan ny vindkraft kan byggas på ön. Föreningen anser att miljökonsekvenserna av dessa utbyggnader måste klarläggas, samt att det måste göras en bedömning av realismen i planerna på en ny fastlandskabel med beaktande av att flera planerade vindkraftprojekt redan avslagits eller minskat i storlek. För närvarande saknas såväl infrastruktur som planer för nätanslutning av Forsvidar och projektet bör då inte få tillstånd.

Naturskyddsföreningen Gotland anser att vindkraften har många fördelar, men betonar att den skall lokaliseras så att den inte riskerar att skada naturvärden. Föreningen noterar att vindkraften redan idag står för cirka 40 procent av Gotlands elbehov medan Sveriges långsiktiga mål är 25 procent. Föreningen anser därför att en ytterligare utbyggnad av vindkraften på Gotland inte är ett överskuggande allmänintresse. Föreningen anser att de höga naturvärdena i Forsvidar väger tyngre, ur allmän synpunkt och på lång sikt.

Några referenser:

Värdefull natur på Gotland (Länsstyrelsen 1984). Forsvidarområdet har enligt rapporten ”mycket högt naturvärde”.

Kunskapsunderlag angående planer för framtida markanvändning på norra Gotland (Länsstyrelsen, Gotlands kommun, Naturvårdsverket och SGU, 2007). Redovisar större ostörda områden på norra Gotland, som definieras som sammanhängande områden över 100 ha som ligger mer än 1 km från allmän väg, bostadshus och större industriföretag inklusive vindkraftverk. 18 sådana områden klassas som ostörda, med tystnaden som främsta kvalitet och med stort bevarandevärde. Näst störst är Forsviden-Forsvidar på drygt 1700 ha. Området sammanfaller nästan identiskt med utpekad riksintresse för vindbruk enligt regionens översiktsplan.

Kalktallskogar på Gotland (Länsstyrelsen 1987). Redovisar att Forsviden (omfattar även Forsvidar) tillsammans med Kallgate, Hejnumhällar och Filehajdar utgör Gotlands största hållmarkskomplex och samtidigt det avgjort största mera sammanhängande kalktallskogsområdet i Norden. Hela Forsviden är intressant från naturvårdssynpunkt pga sin storlek, sin varierande natur och sin vildmarkskaraktär. Det skyddsvärda området avgränsas i stort sett av vägarna runt Forsviden.

Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009-2013 (Naturvårdsverket 2009). Anger att de gotländska kalktallskogarna, tillsammans med alvarskogarna i Estland, har en unik särställning bland Nordens kalktallskogar. Gotlands och Estlands kalktallskogar har ur ett europeiskt perspektiv mycket höga skyddsvärden och behovet av ett gemensamt naturskyddsprogram för alla dessa skogar är stort.

Naturvårdsverkets samrådsyttrande 2011-08-22. Verket skriver att Forsvidar är ett av Gotlands sista stora sammanhängande ostörda och oexploaterade naturområden. Verket anser att den planerade vindparken skulle innebära ett större ingrepp i området och vill därför uppmärksamma 3 kap 2 § MB som slår vakt om större ostörda och oexploaterade områden. Verket skriver att föreslagen lokalisering vid Forsvidar inte förefaller lämplig.

Gotlands Ornitologiska Förenings yttrande 2014-03-05. Innehåller en översiktlig redovisning av Forsvidars naturvärden på sid 3-10. Resultat av GOF:s fågelinventering redovisas på sid 18-22 och framåt.

Naturskyddsföreningen Gotland

Anders Lekander, sekr.
Lummelundsväg 24
621 41 VISBY

tel: 0498 – 21 88 91

e-post: anders.lekander@gotlandskaninen.se